รายงานการประเมินความคุ้มค่าทางสังคม
"คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหญิงที่ถูกคุมขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานที่ดำเนินการตามข้อกำหนดกรุงเทพ"

จัดทำโดย
สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน)
สิงหาคม 2562

สารบัญ

หน้า

1. ความเป็นมา.....1

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....2

3. กรอบคิดการประเมิน.....2

4. ระเบียบวิธีการศึกษา.....4

5. ผลการศึกษา.....9

6. บทวิเคราะห์.....16

7. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป.....18

รายงานผลการประเมินความคุ้มค่าทางสังคม
“คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหญิงที่ถูกคุมขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานที่ดำเนินการตามข้อกำหนดกรุงเทพ”

1. ความเป็นมา

ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2554 กำหนดให้สถาบันมีวัตถุประสงค์ในการ “ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอนุวัติข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มิใช่การคุมขัง หรือ “ข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules)” เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมแก่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ตลอดจนสนับสนุนให้เรือนจำและทัณฑสถานมีนโยบาย แนวทางการปฏิบัติ สถานที่ ทัศนคติในการปฏิบัติหน้าที่ และกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติที่ดีต่อผู้ต้องขังหญิงและผู้กระทำผิดหญิง ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 สถาบันได้ร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์ในการส่งเสริมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงให้สอดคล้องตามข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มิใช่การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง หรือ “ข้อกำหนดกรุงเทพ”[1] ผ่านการพัฒนาเรือนจำและทัณฑสถาน เพื่อสร้างมาตรฐานการดำเนินงานให้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ ปัจจุบันประเทศไทยมีเรือนจำ/ทัณฑสถานหญิงที่ปฏิบัติสอดคล้องตามข้อกำหนดกรุงเทพแล้วรวมทั้งหมด 12 แห่ง

หลังจากสถาบัน ได้ดำเนินงานตามภารกิจของ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” มาระยะหนึ่งแล้ว จึงมีความประสงค์ที่จะทำการประเมินผลความคุ้มค่าทางสังคมของการดำเนินงานตามภารกิจดังกล่าว ในด้านคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหญิงที่ถูกคุมขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ตลอดจนปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ”

“ข้อกำหนดกรุงเทพ” มีข้อกำหนดทั้งหมด 70 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ซึ่งแต่ละส่วนมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทบังคับใช้ทั่วไป ประกอบด้วย 1) หลักการพื้นฐาน 2) การรับตัวผู้ต้องขัง 3) การลงทะเบียน 4) การจัดสรรสถานที่คุมขัง 5) สุขอนามัยส่วนตัว 6) การบริการด้านสุขภาพ (การตรวจอนามัยขณะรับตัว การดูแลสุขภาพอนามัย สุขภาพจิตและการดูแล การป้องกันโรคเอดส์ การรักษา การดูแล และการช่วยเหลือ โปรแกรมการบำบัดรักษาผู้ติดสารเสพติด การป้องกันการทำร้ายตนเองและการฆ่าตัวตาย การบริการด้านการป้องกันโรค) 7) ความปลอดภัยและความมั่นคง (การตรวจค้น วินัยและการลงโทษ เครื่องพันธนาการ การแจ้งข้อมูลข่าวสาร การร้องเรียนผู้ต้องขัง และการตรวจสอบ) 8) การติดต่อกับโลกภายนอก 9) เจ้าพนักงานเรือนจำและการฝึกอบรม 10) เด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำผิด

[1] http://www.tijbangkokrules.org/userfiles/About%20BRT%20PDF/Bangkok_Rules_Thai_FINAL.pdf

ส่วนที่ 2 ข้อกำหนดสำหรับผู้ต้องขังลักษณะพิเศษ ประกอบด้วย 1) การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล 2) ระบบเรือนจำ ความสัมพันธ์ทางสังคมและการดูแลหลังปล่อย 3) ผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ ผู้ต้องขังหญิงที่ให้นมบุตร และผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรติด 4) ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศ 5) ผู้ต้องขังที่เป็นชนกลุ่มน้อยและชนพื้นเมือง

ส่วนที่ 3 มาตรการในการลงโทษที่มิใช่การคุมขัง ประกอบด้วย 1) การดำเนินการภายหลังศาลมีคำพิพากษา 2) ผู้กระทำผิดหญิงตั้งครรภ์และผู้กระทำผิดหญิงที่มีภาระเลี้ยงดูบุตร 3) ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนหญิง

ส่วนที่ 4 การศึกษาวิจัย การวางแผน การประเมินผล และการสร้างความตระหนักให้แก่สาธารณชน ประกอบด้วย 1) การศึกษาวิจัย การวางแผน และการประเมินผล 2) การสร้างความตระหนักให้แก่สาธารณชน การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการฝึกอบรม

โดยสรุป ข้อกำหนดทั้ง 70 ข้อ ใน “ข้อกำหนดกรุงเทพ” จะถูกนำไปใช้เป็นทิศทางให้เรือนจำ/ทัณฑสถานดำเนินการเพื่อยกระดับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในด้านต่าง ๆ ในระหว่างที่ถูกคุมขัง อาทิ การปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ การดูแลและคุ้มครองตามสิทธิที่พึงมี การธำรงความสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคม และการให้โอกาสที่จะกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อประเมินความคุ้มค่าทางสังคมในประเด็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหญิงที่ถูกคุมขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานที่ดำเนินการตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” โดยศึกษาจากลักษณะความเป็นอยู่ทั้งก่อนและหลังจากที่เรือนจำ/ทัณฑสถานดำเนินการตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” และมูลค่าเพิ่มทางสังคมในประเด็นเกี่ยวกับการคืนคนดีกลับสู่สังคม ที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับสังคมในแง่มุมต่าง ๆ

2.2 เพื่อนำผลการศึกษาครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยและเรือนจำ/ทัณฑสถานในการดำเนินการตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

3. กรอบคิดการประเมิน

“คู่มือการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน” โดย สฤณี อาชวานันทกุล และภัทราพร แย้มลออ เป็นแนวคิดการประเมินผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Assessment) สำหรับกิจการเพื่อสังคม โดยถือเป็นแนวคิดที่ใกล้เคียงกับการประเมินความคุ้มค่าสังคมในครั้งนี้มากที่สุด อีกทั้งเป็นการรวบรวมแนวคิดไว้อย่างชัดเจนและทันสมัยที่สุดในยุคนี้ โดยคู่มือดังกล่าวได้นิยามผลลัพธ์ทางสังคมไว้ว่า คือ “คุณค่าทางสังคมที่เกิดจากการดำเนินงานของกิจการ ซึ่งควรสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและพันธกิจของกิจการ”[2]

[2] “คู่มือการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน”. สฤณี อาชวานันทกุล และภัทราพร แย้มลออ. ฉบับปรับปรุง ๒๕๖๐.

การดำเนินกิจการใด ๆ ย่อมมุ่งหวังในผลลัพธ์ซึ่งก็คือความคุ้มค่าของการลงทุน (cost effectiveness) ด้วยกันทั้งสิ้น ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนการดำเนินงานตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ของสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยก็มุ่งให้เกิดผลลัพธ์บางประการเช่นเดียวกัน โดยผลลัพธ์ที่สถาบัน ให้ความสำคัญมากที่สุดก็คือความคุ้มค่าทางสังคม หรือคุณค่าที่เกิดขึ้นต่อสังคมจากการลงทุนดังกล่าว

การประเมินครั้งนี้จะมุ่งศึกษาการดำเนินการของเรือนจำ/ทัณฑสถาน ว่ามีความสอดคล้องกับประเด็นที่ระบุไว้ใน “ข้อกำหนดกรุงเทพ” หรือไม่ และการดำเนินการดังกล่าวส่งผลต่อทัศนคติของผู้ต้องขังหญิงกลุ่มเป้าหมายอย่างไร โดยจะศึกษาเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับความแตกต่างของคุณภาพชีวิต สุขอนามัย สุขภาพทางกายและจิตใจ และลักษณะความเป็นอยู่ทั้งก่อนและหลังที่เรือนจำ/ทัณฑสถานดำเนินการตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” รวมถึงการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนการปล่อยตัวกลับคืนสังคม โดยมีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับโทษคุมขังมาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นปีที่ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” เริ่มมีผลบังคับใช้ในเรือนจำ/ทัณฑสถานหญิงที่กำหนด ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงครอบคลุม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” เพียงส่วนที่ 1 และ 2 เฉพาะข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ต้องขัง และมิได้ศึกษาประเด็นที่อยู่ในส่วนที่ 3 และ 4 นอกจากนี้ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานหญิง จึงไม่มีการศึกษาในส่วนของเยาวชน

ดังนั้น เพื่อให้การสัมภาษณ์ในรูปแบบการสนทนากลุ่มมีความต่อเนื่องและมีเนื้อหาที่เชื่อมโยงกัน จึงมีการพิจารณาจัดกลุ่มสาระของ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ในส่วนที่ 1 และ 2 ออกเป็น 6 ประเด็นหลัก ซึ่งแต่ละประเด็นมีความสอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ดังนี้

1. **การรับตัวเข้าเรือนจำ การจัดสถานที่และกิจกรรม การจำแนก การให้ข้อมูลและคำปรึกษา/แนะนำ**
   สอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ที่ 2, 4, 40, 41, 42
2. **มาตรการด้านความปลอดภัย ความมั่นคง การเข้าถึงสิทธิทางกฎหมาย และการลงโทษที่คำนึงถึงความเป็นผู้หญิง ความเป็นมารดาและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ/ชนพื้นเมือง**
   สอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ที่ 22, 23, 24, 53, 54, 55, 56
3. **การเยี่ยมญาติ การติดต่อและความสัมพันธ์ทางสังคมกับโลกภายนอก**
   สอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ที่ 26, 27, 28, 43, 44
4. **การดูแลสุขภาพกายและจิตใจ สุขอนามัยของผู้ต้องขัง และเด็กติดผู้ต้องขัง**
   สอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ที่ 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 48, 49, 50, 51, 52
5. **กระบวนการเตรียมความพร้อมสำหรับการกลับคืนสู่สังคม**
   สอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ที่ 45, 46
6. **ประเด็นวิตกกังวลอื่น ๆ** (ความคิด ความหวัง และความฝันต่ออนาคต หากพ้นโทษแล้ว)

ในส่วนของประเด็นคำถามที่มีความอ่อนไหวและเป็นข้อมูลเฉพาะบุคคลที่ผู้ต้องขังอาจไม่ต้องการเปิดเผยให้ผู้ต้องขังคนอื่นทราบ หรือไม่สะดวกที่จะตอบคำถามในกลุ่ม ได้มีการแยกออกมาสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. **ข้อมูลเรื่องการตรวจค้น** สอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ที่ 19, 20, 21
2. **การได้รับการคุ้มครองผู้ต้องขังหญิงจากการถูกล่วงละเมิด** สอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ที่ 7, 25
3. **การได้รับการคุ้มครองสิทธิในการรักษาความลับทางการแพทย์** สอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ที่ 8

4. ระเบียบวิธีการศึกษา

การประเมินความคุ้มค่าทางสังคม “คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหญิงที่ถูกคุมขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานที่ดำเนินการตามข้อกำหนดกรุงเทพ” มีการกำหนดวิธีการศึกษา ดังนี้

4.1 กลุ่มเป้าหมาย สำหรับกลุ่มเป้าหมายในการประเมินความคุ้มค่าทางสังคมนี้ มีเกณฑ์กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ดังนี้

1) เป็นผู้ต้องขังหญิงที่อยู่ระหว่างการถูกคุมขัง ได้รับโทษจำคุกก่อนปี พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นช่วงก่อนที่จะมีการส่งเสริมให้เรือนจำ/ทัณฑสถานหญิงปฏิบัติตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” เพื่อให้ได้ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังจากการปฏิบัติตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ”
2) กรมราชทัณฑ์ ได้ให้ความอนุเคราะห์สถานที่สำหรับดำเนินการเก็บข้อมูลในเรือนจำ/ทัณฑสถานหญิง จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ เรือนจำจังหวัดอุทัยธานี และทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จังหวัดปทุมธานี
3) สำหรับการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มนั้นดำเนินการโดยเรือนจำ ซึ่งเรือนจำจังหวัดอุทัยธานีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาทั้งหมด 12 คน และทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จังหวัดปทุมธานีคัดเลือกมาทั้งหมด 12 คน

4.2 วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสอบถามประเด็นเกี่ยวกับความแตกต่างของคุณภาพชีวิต สุขอนามัย สุขภาพทางกายและจิตใจ และลักษณะความเป็นอยู่ทั้งก่อน – หลังที่เรือนจำ/ทัณฑสถานดำเนินการตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ”

ตารางแสดงประเด็นคำถามและวิธีการศึกษา

ข้อกำหนดกรุงเทพ	ประเด็นคำถาม ก่อน และหลังข้อกำหนดกรุงเทพ (ก่อนปี พ.ศ. 2558 กับหลังปี พ.ศ. 2558)	วิธีการ
1.การรับตัวเข้าเรือนจำ การจัดสถานที่และกิจกรรม การจำแนก การให้ข้อมูลและคำปรึกษา/แนะนำ (ความสอดคล้องกับ “ข้อกำหนด กรุงเทพ”: ข้อที่ 2, 4, 40, 41, 42)	1.1 เรือนจำนี้อยู่ใกล้บ้านหรือไม่ และเคยขอย้ายไปเรือนจำใกล้บ้านหรือไม่	สนทนากลุ่ม
	1.2 สิ่งอำนวยความสะดวกในเรือนจำมีอะไรบ้าง 1) เพียงพอหรือไม่ 2) ตอบสนองต่อความต้องการของผู้หญิงหรือไม่ 3) สะอาดและถูกสุขอนามัยหรือไม่	สนทนากลุ่ม
	1.3 เรือนจำมีการจัดกิจกรรมใดบ้างให้ผู้ต้องขังในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	สนทนากลุ่ม
	1.4 เมื่อถูกตัดสินจำคุก 1) ได้รับอนุญาตให้ติดต่อญาติหรือไม่ 2) ได้รับการชี้แจงเกี่ยวกับกฎของเรือนจำหรือไม่ 3) มีที่ปรึกษาด้านกฎหมายหรือไม่ 4) ติดต่อสถานทูต/กงสุลได้หรือไม่ 5) กรณีที่มีลูกได้พบลูก และได้เตรียมการอะไรให้ลูกบ้างก่อนเข้าเรือนจำ	สนทนากลุ่ม
	1.5 วิธีการจำแนกและการดูแลผู้ต้องขังเป็นอย่างไร เช่น คนป่วย คนติดยา หรือแม่ที่มีลูกติด พักอยู่รวมกันหรือแยกกัน	สนทนากลุ่ม
	1.6 เจ้าหน้าที่เรือนจำเคยให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหาทางบ้านหรือไม่ เคยเสนอให้ความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาหรือไม่	สนทนากลุ่ม
2. มาตรการด้านความปลอดภัย ความมั่นคง การเข้าถึงสิทธิทางกฎหมาย และการลงโทษที่คำนึงถึงความเป็นผู้หญิง ความเป็นมารดาและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ/ชนพื้นเมือง (ความสอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ”: ข้อที่ 22, 23, 24, 53, 54, 55, 56)	2.1 ในเรือนจำ มีการควบคุมตัว/ลงโทษผู้หญิงที่มีครรภ์อย่างไร มีการแยกขังหรือไม่	สนทนากลุ่ม
	2.2 ในเรือนจำมีการลงโทษไม่ให้ผู้ต้องขังหญิงติดต่อกับครอบครัวหรือไม่	สนทนากลุ่ม
	2.3 มีการควบคุมหรือลงโทษผู้ต้องขังหญิงในช่วงคลอดบุตรอย่างไร เช่น มีการล่ามโซ่หรือไม่	สนทนากลุ่ม
	2.4 ในเรือนจำมีชาวต่างชาติ/ชนพื้นเมืองหรือไม่ 1) เรือนจำมีวิธีปฏิบัติอย่างไรกับผู้ต้องขังดังกล่าว เช่น การจัดกิจกรรมเป็นพิเศษ 2) กรณีผู้ต้องขังมีลูก สามารถติดต่อกับลูกได้หรือไม่ อย่างไร 3) กรณีที่ผู้ต้องขังมีลูกติด มีการแยกเด็กหรือส่งตัวกลับประเทศอย่างไร	สนทนากลุ่ม
	2.5 เรือนจำมีที่ปรึกษาทางกฎหมายสำหรับผู้ต้องขังหรือไม่	สนทนากลุ่ม
3. การเยี่ยมญาติ การติดต่อและความสัมพันธ์ทางสังคมกับโลกภายนอก (ความ	3.1 เรือนจำจัดให้มีการเยี่ยมญาติอย่างไร มีการจัดให้เยี่ยมแบบใกล้ชิดหรือไม่	สนทนากลุ่ม
	3.2 มีการจัดการให้เด็กเยี่ยมแม่อย่างไร	สนทนากลุ่ม
	3.3 เรือนจำอนุญาตให้ลากลับบ้านได้หรือไม่ เมื่อมีเหตุจำเป็น	สนทนากลุ่ม

ข้อกำหนดกรุงเทพ	ประเด็นคำถาม ก่อน และหลังข้อกำหนดกรุงเทพ (ก่อนปี พ.ศ. 2558 กับหลังปี พ.ศ. 2558)	วิธีการ
สอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ”: ข้อที่ 26, 27, 28, 43, 44, 45, 46)		
4. การดูแลสุขภาพกายและจิตใจ สุขอนามัยของผู้ต้องขัง และเด็กติดผู้ต้องขัง (ความสอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ”: ข้อที่ 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 48, 49, 50, 51, 52)	4.1 มีการตรวจสุขภาพก่อนเข้าเรือนจำหรือไม่ 1) ตรวจสุขภาพด้านใดบ้าง 2) มีการบังคับตรวจและมีการเปิดเผยข้อมูลหรือไม่	สนทนากลุ่ม
	4.2 สุขอนามัยและโภชนาการ 1) การดูแลเรื่องความสะอาดของร่างกายทำอย่างไร 2) การจัดการด้านอาหารของเรือนจำเพียงพอและเหมาะสมหรือไม่	สนทนากลุ่ม
	4.3 การดูแลด้านสุขภาพหลังเข้าเรือนจำ 1) มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันด้านสุขอนามัยหรือไม่ เช่น โรคติดต่อต่าง ๆ และสุขอนามัยของเพศหญิง 2) มีแพทย์เข้ามาตรวจสุขภาพบ่อยครั้งเท่าใด 3) วิธีการตรวจเป็นอย่างไร 4) ได้รับการรักษาที่จำเป็นหรือไม่ 5) มีการให้บริการตรวจโรคของผู้หญิงโดยเฉพาะหรือไม่ เช่น มะเร็งเต้านม และมะเร็งปากมดลูก	สนทนากลุ่ม
	4.4 การดูแลสุขภาพจิต 1) มีจิตแพทย์มาให้คำปรึกษาหรือไม่ 2) ปฏิบัติตัวอย่างไรเมื่อมีความเครียด 3) มีการดูแลผู้ต้องขังที่ถูกกระทำรุนแรงอย่างไร 4) เคยมีผู้ต้องขังพยายามฆ่าตัวตายหรือไม่ และทางเรือนจำดูแลอย่างไร	สนทนากลุ่ม
	4.5 ในเรือนจำมีผู้ติดเชื้อ HIV หรือไม่ 1) เรือนจำปฏิบัติอย่างไรกับผู้ติดเชื้อ HIV 2) เรือนจำมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ HIV อย่างไรบ้าง	สนทนากลุ่ม
	4.6 ในเรือนจำมีผู้ติดยาเสพติดหรือไม่ 1) ทางเรือนจำปฏิบัติอย่างไรกับผู้ติดยา 2) มีการบำบัดหรือไม่ อย่างไร	สนทนากลุ่ม
	4.7 การดูแลผู้ต้องขังตั้งครรภ์และเด็กติดผู้ต้องขัง 1) ในเรือนจำมีผู้หญิงที่ต้องโทษและอยู่ระหว่างตั้งครรภ์หรือไม่ และทางเรือนจำมีวิธีปฏิบัติอย่างไร 2) เรือนจำดูแลผู้ต้องขังหญิงที่อยู่ระหว่างตั้งครรภ์หรือหลังคลอดบุตร	สนทนากลุ่ม

ข้อกำหนดกรุงเทพ	ประเด็นคำถาม ก่อน และหลังข้อกำหนดกรุงเทพ (ก่อนปี พ.ศ. 2558 กับหลังปี พ.ศ. 2558)	วิธีการ
	อย่างไร และมีการดูแลทารกอย่างไร 3) เรือนจำมีวิธีพิจารณาอย่างไรในการแยกเด็กออกจากมารดา 4) ในกรณีที่ผู้ต้องขังหญิงมีบุตรติดมาด้วย เด็กติดผู้ต้องขังได้รับการตรวจสุขภาพ และได้รับการรักษาที่จำเป็นหรือไม่ 5) เด็กได้รับการดูแลอย่างไร 6) เรือนจำมีการอำนวยความสะดวกให้ผู้ต้องขังติดต่อกับลูกหลังจากเด็กถูกแยกจากผู้ต้องขังหรือไม่ อย่างไร	
5. กระบวนเตรียมความพร้อมสำหรับการกลับคืนสู่สังคม (ความสอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ”: ข้อที่ 45, 46)	5.1 เรือนจำมีการจัดการอย่างไรสำหรับนักโทษที่กำลังได้รับการปล่อยตัว 1) มีการให้คำปรึกษาหรือไม่ ประเภทใดบ้าง 2) มีการให้ไปทำงานบริการสังคมเพื่อช่วยปรับตัวก่อนพ้นโทษหรือไม่ อย่างไร	สนทนากลุ่ม
	5.2 เรือนจำมีความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ หรือชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม ในเรื่องการกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังอย่างไรบ้าง	สนทนากลุ่ม
	5.3 มีการเตรียมพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยอย่างไรบ้าง เช่น การฝึกอาชีพที่เป็นประโยชน์สำหรับการหาเลี้ยงตัวเอง และการเตรียมใจก่อนกลับบ้าน	สนทนากลุ่ม
6. ในฐานะที่ถูกจองจำและกำลังรับโทษ คิดว่า หากจะทำให้การใช้ชีวิตในเรือนจำมีความสุขขึ้นบ้างตามอัตภาพ ต้องทำอย่างไร/ต้องการอะไรเพิ่มเติมบ้าง?	-	สนทนากลุ่ม
7. ความหวังและความฝันถึงอนาคตของตนเอง เป็นอย่างไร และมีแผนที่จะทำตามความหวัง/ความฝันอย่างไรบ้าง?	-	สนทนากลุ่ม
8. ข้อมูลเรื่องการตรวจค้น (ความสอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ”: ข้อที่ 19, 20, 21)	8.1 วิธีการตรวจค้นของเรือนจำเป็นเช่นใด	สัมภาษณ์เชิงลึก
	8.2 ในช่วงเวลาที่เจ้าหน้าที่ตรวจค้นทำอย่างไร	สัมภาษณ์เชิงลึก
	8.3 เจ้าหน้าที่สุภาพ ให้เกียรติหรือไม่ อย่างไร (ทั้งการสัมผัสร่างกายและการใช้คำพูด)	สัมภาษณ์เชิงลึก
	8.4 มีความคิด/รู้สึกอย่างไรต่อการตรวจค้น	สัมภาษณ์เชิงลึก

ข้อกำหนดกรุงเทพ	ประเด็นคำถาม ก่อน และหลังข้อกำหนดกรุงเทพ (ก่อนปี พ.ศ. 2558 กับหลังปี พ.ศ. 2558)	วิธีการ
	8.5 เจ้าหน้าที่ตรวจค้นเด็กที่เข้ามาเยี่ยมแม่ หรือเด็กติดผู้ต้องขัง อย่างไร	สัมภาษณ์เชิงลึก
9. การได้รับการคุ้มครองผู้ต้องขังหญิงจากการถูกล่วงละเมิด (ความสอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ”: ข้อที่ 7, 25)	**เมื่อเกิดการล่วงละเมิดทางเพศก่อนหรือระหว่างอยู่ในเรือนจำ** 9.1 ได้รับความช่วยเหลือหรือคำปรึกษาโดยทันที หรือไม่	สัมภาษณ์เชิงลึก
	9.2 ได้รับการดูแลจากแพทย์/จิตแพทย์ หรือไม่	สัมภาษณ์เชิงลึก
	9.3 มีการสืบสวนสอบสวน หรือไม่	สัมภาษณ์เชิงลึก
	9.4 มีการรักษาความลับ และคุ้มครองผู้ต้องขัง/คนแจ้งเหตุเพื่อป้องกันการแก้แค้น หรือไม่	สัมภาษณ์เชิงลึก
	9.5 ได้รับความช่วยเหลือตามกฎหมาย หรือไม่	สัมภาษณ์เชิงลึก
10. การได้รับการคุ้มครองสิทธิในการรักษาความลับทางการแพทย์ (ความสอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ”: ข้อที่ 8)	**เมื่อมีปัญหาด้านสุขภาพที่ไม่ต้องการเปิดเผยกับผู้อื่น** 10.1 ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์ หรือไม่	สัมภาษณ์เชิงลึก
	10.2 เรือนจำมีการเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่	สัมภาษณ์เชิงลึก

จากประเด็นคำถามที่กำหนดขึ้นจากข้อกำหนดกรุงเทพและวิธีการศึกษา สถาบันได้นำมาสร้างแนวคำถามสนทนากลุ่มและแนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

4.3 ตัวชี้วัด

การประเมินความคุ้มค่าทางสังคมครั้งนี้มุ่งวัดเฉพาะผู้ต้องขังหญิงจากเรือนจำ/ทัณฑสถานที่ได้รับการคัดเลือก ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการดำเนินการตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” โดยจะเป็นการวัดจากความคิดเห็น/ทัศนคติ ในประเด็นการเห็นคุณค่า การได้รับประโยชน์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวเองหรือผู้ต้องขังคนอื่น จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากเรือนจำ/ทัณฑสถานได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” หรือยกเลิกกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ”

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น จะดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ควบคู่กับการสังเกตสภาพแวดล้อมและบริบทของเรือนจำ รวมทั้งพฤติกรรมและปฏิกริยาของผู้ต้องขังขณะที่ให้ข้อมูล และการให้ข้อมูลบางส่วนจากเจ้าหน้าที่ของเรือนจำ หลังจากนั้นจะนำผลการวิเคราะห์มาอภิปรายด้วยตารางเพื่อเปรียบเทียบระหว่างช่วงก่อนปี พ.ศ. 2558 ซึ่งยังไม่มีข้อกำหนดกรุงเทพและหลังจากปี พ.ศ. 2558 ซึ่งมีข้อกำหนดกรุงเทพแล้ว เพื่อประเมินผลความก้าวหน้าของการดำเนินงานซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าทางสังคมที่เกิดจากการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพ

5. ผลการศึกษา

จากการศึกษา “คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหญิงที่ถูกคุมขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานที่ดำเนินการตามข้อกำหนดกรุงเทพ” โดยดำเนินการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายคือผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ 2 แห่งคือ เรือนจำจังหวัดอุทัยธานี และทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จังหวัดปทุมธานี ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

5.1 บริบททั่วไปของเรือนจำ/ทัณฑสถาน

เรือนจำจังหวัดอุทัยธานีแบ่งพื้นที่ออกเป็นเรือนจำชายและเรือนจำหญิง เป็นเรือนจำที่มีอายุการใช้งานมานานและไม่ได้มีการขยายขนาดอาคารเรือนจำเพื่อรองรับนักโทษที่เพิ่มขึ้น อาคารนอนของผู้ต้องขังหญิงมีการแบ่งเป็นสองชั้น จึงทำให้ดูไม่โปร่งสบาย อากาศไม่ถ่ายเทและร้อนอบอ้าว เมื่อมีจำนวนผู้ต้องขังมากขึ้นจึงเป็นความแออัด ไม่มีพื้นที่กิจกรรมและความเป็นส่วนตัวมากนัก เพราะทุกพื้นที่ถูกใช้ในการทำกิจกรรมด้านฝึกอาชีพเป็นส่วนใหญ่

ส่วนทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จังหวัดปทุมธานี เป็นสถานที่ค่อนข้างใหม่กว่ามีลักษณะการก่อสร้างที่โปร่งสบาย อีกทั้งเป็นเรือนจำปิดที่จำกัดเฉพาะนักโทษโอนย้ายที่มีอายุโทษไม่เกิน 10 ปี จึงมีความแออัดน้อยกว่า ทัณฑสถานแห่งนี้ไม่รับผู้ต้องขังที่มีบุตรติดมา จึงไม่มีพื้นที่สำหรับการดูแลเด็กเล็ก นอกจากนั้นยังมีการแบ่งพื้นที่ใช้ประโยชน์ออกเป็นสัดส่วน อาทิ อาคารพยาบาล โรงอาหาร และอาคารกิจกรรมอื่น ๆ รวมทั้งมีภาคเอกชนมาลงทุนต่อเติมอาคารใช้สำหรับผลิตสินค้าและประกอบกิจการถึง 12 ประเภท เช่น บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) (AIS) ได้จัดตั้ง Call center ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่สร้างทักษะและรายได้ให้กับผู้ต้องขังได้เป็นอย่างดี ทำให้บางคนมีเงินเก็บเพียงพอที่จะนำไปเป็นเงินทุนในการเริ่มกิจการส่วนตัวหลังพ้นโทษ และบางคนนำรายได้ดังกล่าวส่งไปช่วยเหลือจุนเจือครอบครัวได้

จากความแตกต่างของสภาพแวดล้อมของเรือนจำมีผลต่อการจัดการพื้นที่ได้ตามข้อกำหนดกรุงเทพไม่มากนัก โดยเฉพาะในเรือนจำจังหวัดอุทัยธานี แต่ทางเรือนจำได้พยายามจัดการเท่าที่สามารถทำได้ จะเห็นได้จากการที่มีผู้ต้องขังที่คลอดบุตรในเรือนจำและขณะนี้อายุประมาณ 1 ปีกว่า ทางเรือนจำได้จัดให้ลูกได้อยู่กับแม่และมีพื้นที่ที่เด็กได้ออกมาอยู่บริเวณด้านนอกห้องพยาบาล รวมทั้งเมื่อมีเด็กมาเยี่ยมมารดาก็ได้มีการจัดเตรียมห้องที่ตกแต่งให้ไม่อึดอัด เพื่อเป็นพื้นที่ที่จะสร้างภาพจำที่ดีให้กับเด็กได้พบกับแม่ เป็นต้น

5.2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

ข้อมูลทั่วไป	เรือนจำอุทัยธานี	ทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จังหวัดปทุมธานี
1. จำนวนกลุ่มเป้าหมาย	12	12
2. อายุ	20-51 ปี อายุเฉลี่ย 32 ปี	26-40 ปี อายุเฉลี่ย 33 ปี

ข้อมูลทั่วไป	เรือนจำอุทัยธานี	ทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จังหวัดปทุมธานี
3. ภูมิลำเนา	จังหวัดอุทัยธานี 9 คน ต่างจังหวัด 3 คน	กรุงเทพฯ ปริมณฑล และจังหวัดใกล้เคียง
4. สถานะครอบครัว	มีบุตรแล้ว 9 คน	มีบุตรแล้ว 9 คน และหย่าร้างกับสามี
5. งานที่ทำก่อนต้องโทษ	ค้าขาย และรับจ้าง	พนักงานบริษัท, ผู้สื่อข่าว, ขายของในห้าง, ช่วยกิจการที่บ้าน, มีกิจการของตัวเอง, พนักงานโรงงาน
6. สาเหตุที่ต้องโทษ	คดียาเสพติด	คดียาเสพติด
7. ระยะเวลาต้องโทษ (โดยเฉลี่ย)	4 ปี – ตลอดชีวิต	3 – 10 ปี

จากข้อมูลทั่วไปพบว่า จำนวนกลุ่มเป้าหมายจากเรือนจำจังหวัดอุทัยธานีมีทั้งหมด 12 คน มีอายุระหว่าง 20-51 ปี อายุเฉลี่ย 32 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอุทัยธานี 9 คน และต่างจังหวัด 3 คน ในจำนวนนี้ไม่เคยมีใครขอย้ายกลับบ้าน ทั้งหมดต้องโทษคดียาเสพติด โดยต้องโทษจำคุก ระหว่าง 4 ปี – ตลอดชีวิต และรับโทษมาแล้วเฉลี่ย 3-6 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย และรับจ้าง มีผู้ต้องขังที่มีบุตรแล้ว 9 คน และบางคนยังมีบุตรอยู่ในเรือนจำเพราะคลอดบุตรในเรือนจำ

ส่วนกลุ่มเป้าหมายจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงจังหวัดปทุมธานีมีทั้งหมด 12 คน มีอายุระหว่าง 26-40 ปี อายุเฉลี่ย 33 ปี เนื่องจากเป็นทัณฑสถานแบบปิด รับเฉพาะนักโทษโอนย้ายจากเรือนจำ/ทัณฑสถานแห่งอื่น ซึ่งเหลือเวลาต้องโทษอีกไม่เกิน 10 ปี ทำให้ผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานแห่งนี้มีภูมิลำเนามาจากหลายจังหวัด แต่ส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ ปริมณฑล และจังหวัดใกล้เคียง ทั้งหมดต้องโทษคดียาเสพติด โดยต้องโทษจำคุกระหว่าง 3 – 10 ปี หลายคนได้รับการอภัยโทษแล้ว และเหลือเวลาต้องโทษเฉลี่ยประมาณ 2 – 3 ปี มีผู้ต้องขังที่มีบุตรแล้ว 9 คน และส่วนใหญ่หย่าร้างกับสามีแล้ว ส่วนบุตรอยู่ในความดูแลของพ่อแม่ผู้ต้องขัง อาชีพของผู้ต้องขังก่อนได้รับโทษค่อนข้างหลากหลาย เช่น พนักงานบริษัท, ผู้สื่อข่าว, ขายของในห้าง, ช่วยกิจการที่บ้าน, มีกิจการของตัวเอง, พนักงานโรงงาน

โดยสามารถวิเคราะห์จากข้อมูลทั่วไปได้ว่า

1. อายุเฉลี่ยของผู้ต้องขังส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานและหลายคนมีอาชีพและการงานที่ดีก่อนต้องโทษ โดยส่วนหนึ่งต้องโทษพร้อมแฟน/สามี และบางคนเมื่อต้องโทษแฟน/สามี ก็เลิกไปโดยทอดทิ้งบุตรให้ครอบครัวฝ่ายหญิงเลี้ยงดู

2. สำหรับความแตกต่างด้านอาชีพของผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดอุทัยธานีและทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงจังหวัดปทุมธานีพบว่า ผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดอุทัยธานีมีอาชีพรับจ้าง ค้าขายเป็นส่วนใหญ่ และการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี หลายคนจึงมาเรียนการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) เพื่อให้จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ขณะที่ผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงจังหวัดปทุมธานีมีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพ

ที่หลากหลาย มีการศึกษา เป็นชนชั้นกลางในเมืองที่มีความเป็นอยู่ที่ดี มีกิจการของตนเอง/กิจการของครอบครัว มีรายได้มั่นคง แต่มาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งการเสพยาและการขายจนเป็นสาเหตุให้ต้องโทษ

3. ระยะเวลาการต้องโทษ ส่วนใหญ่ในเรือนจำจังหวัดอุทัยธานี ผู้ร่วมสนทนากลุ่มต้องโทษจำคุก ระหว่าง 4 ปี – ตลอดชีวิต ขณะที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงจังหวัดปทุมธานีซึ่งเป็นทัณฑสถานปิดที่รับนักโทษโอนย้ายมาจากเรือนจำ/ทัณฑสถานแห่งอื่นที่เหลือเวลาต้องโทษอีกไม่เกิน 10 ปี และหลายคนกำลังจะพ้นโทษ อย่างไรก็ตาม พบว่ามีนักโทษบางส่วนที่ทำผิดซ้ำและต้องโทษมาแล้วถึง 3 ครั้ง ซึ่งมีทั้งผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดอุทัยธานีและและทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงจังหวัดปทุมธานี โดยเหตุผลที่กลับมาต้องโทษใหม่เพราะกลับเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก เพราะอยากมีเงินมากขึ้น อยากรวย ขณะที่บางคนถูกจับเข้ามาเพราะถูกสอดส่องและพบว่ายังวนเวียนอยู่กับกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด จึงเป็นเหตุให้ถูกจับกุมและรับโทษอีกครั้ง ทั้งที่เพิ่งพ้นโทษไปได้ไม่ถึง 6 เดือน

5.3 ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

เนื่องจากผู้ต้องขังจากเรือนจำ/ทัณฑสถาน ทั้งสองแห่ง ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันเกือบทุกประเด็น ดังนั้นจึงขออธิบายข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยแบ่งเป็นข้อมูลช่วงก่อนปี พ.ศ. 2558 หรือก่อนการดำเนินงานตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” และหลังปี พ.ศ. 2558 ดังนี้

ตารางแสดงความแตกต่างของความเป็นอยู่ระหว่างก่อนและหลังมีข้อกำหนดกรุงเทพ
(ก่อนปี พ.ศ. 2558 และหลังปี พ.ศ. 2558)

คุณภาพชีวิต	ก่อนปี พ.ศ. 2558	หลังปี พ.ศ. 2558
1. อาหาร	ครบ 3 มื้อ กับข้าว 1 อย่าง	ครบ 3 มื้อ กับข้าว 2 อย่าง
2. สภาพแวดล้อม การจัดการของเรือนจำ	- มีความเป็นระเบียบและมีความสะอาดน้อย - มีห้องพยาบาลน้อย มีแพทย์เข้ามาตรวจน้อยกว่าปัจจุบัน ตรวจสุขภาพมีเพียงการตรวจพื้นฐาน ไม่มีตรวจเลือดและ x-ray ปอด - วิทยากรเข้ามาให้ความรู้และฝึกทักษะอื่น ๆ น้อย - ไม่มีโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย - ไม่มีศูนย์ CARE	**<u>การรับตัวเข้าเรือนจำ</u>** - มีการอำนวยความสะดวกแรกเข้า การได้รับข้อมูลและคำชี้แจงแรกเข้าจากเจ้าหน้าที่เรือนจำเกี่ยวกับระเบียบการปฏิบัติตัวในเรือนจำอย่างครบถ้วน - การตรวจค้น เป็นการปฏิบัติตามระเบียบการตรวจค้นตามขั้นตอน โดยใช้เจ้าหน้าที่หญิง และใช้เครื่องสแกน - ทุกคนได้รับเสื้อผ้า เครื่องใช้ส่วนตัวเพียงพอ สะอาด ถูกสุขอนามัย - หากต้องการสิ่งของเพิ่มเติม

คุณภาพชีวิต	ก่อนปี พ.ศ. 2558	หลังปี พ.ศ. 2558
		สามารถขอจากเจ้าหน้าที่หรือหาซื้อได้จากร้านค้าในเรือนจำ ผู้ต้องขังที่ไม่มีเงิน ทางเรือนจำ/ทัณฑสถานจะมีสงเคราะห์ให้ **<u>การจำแนก</u>** - ทุกคนจะถูกส่งไปอยู่ตามกองงานและทำกิจกรรมตามที่ตัวเองถนัดหรือสนใจ - แบ่งกิจกรรมที่ให้ผู้ต้องขังทำออกเป็นมากกว่า 10 กองงาน - เจ้าหน้าที่จะประเมินความถนัดทักษะหรือข้อจำกัด **<u>การจัดสถานที่ กิจกรรม</u>** - สถานที่สำหรับอ่านหนังสือ จัดกิจกรรมทางศาสนา และมีผู้แทนทางศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลามเข้ามาเทศน์หรือให้ความรู้คำปรึกษา ทุกสัปดาห์ - จัดให้ผู้ต้องขังมีโอกาสได้เรียนและมีเจ้าหน้าที่พาไปสอบนอกสถานที่ - จัดกิจกรรมพิเศษ เช่น วันสงกรานต์ และวันปีใหม่ **<u>การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่</u>** - เจ้าหน้าที่ดูแลดีเหมือนญาติ สามารถให้คำปรึกษาและได้รับคำแนะนำ - นักสังคมสงเคราะห์เข้ามาให้คำปรึกษา
3. การติดต่อญาติ	- ต้องแจ้งล่วงหน้านาน มีขั้นตอนมาก และต้องรอนาน	- ผู้ต้องขังทุกคนสามารถเขียนจดหมายถึงบ้านได้ แต่ความถี่ของการ

คุณภาพชีวิต	ก่อนปี พ.ศ. 2558	หลังปี พ.ศ. 2558
	- มีที่ปรึกษาด้านกฎหมายน้อยกว่า	เขียนแบ่งออกตามระดับชั้นผู้ต้องขัง - ผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงที่ปรึกษาทางกฎหมาย โดยมีเจ้าหน้าที่จากยุติธรรมจังหวัดมาให้คำปรึกษา และสามารถเขียนบันทึกส่งเจ้าหน้าที่ได้หากต้องการ - อนุญาตให้ญาติมาเยี่ยมได้ตลอดโดยไม่ได้จำกัดจำนวนครั้ง - อนุญาตให้เด็กเยี่ยมแม่ได้ทุก 3 เดือน ครั้งละ 2 ชั่วโมง - ลากลับบ้านได้กรณีที่มีญาติเสียชีวิต (พ่อ แม่ คนในครอบครัว)
4. การทำโทษในเรือนจำ	ลงโทษโดยให้แต่งชุดที่แตกต่างจากคนอื่น ให้ทำงานหนัก หากมีการกระทำผิดซ้ำให้งดเยี่ยมญาติ	- คำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องขังตามข้อกำหนดกรุงเทพ

จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า

5.3.1 ก่อนการดำเนินงานตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ”

กลุ่มเป้าหมายได้เปรียบเทียบสถานการณ์ก่อนการดำเนินงานตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” หรือก่อนปี พ.ศ. 2558 กับหลังปี พ.ศ. 2558 โดยกล่าวว่า ก่อนปี พ.ศ. 2558 มีอาหารน้อยกว่าปัจจุบัน ได้รับอาหารครบ 3 มื้อ แต่มีกับข้าวเพียง 1 อย่าง ปัจจุบันมี 2 อย่าง เรือนจำมีระเบียบและความสะอาดน้อยกว่าปัจจุบัน มีห้องพยาบาลน้อยกว่าและมีแพทย์เข้ามาตรวจน้อยกว่าปัจจุบัน การตรวจสุขภาพมีเพียงการตรวจพื้นฐาน ไม่มีตรวจเลือดและ x-ray ปอด มีวิทยากรเข้ามาให้ความรู้และฝึกทักษะอื่น ๆ น้อย ด้านการติดต่อญาติต้องแจ้งล่วงหน้านานมีขั้นตอนมาก และต้องรอนาน มีที่ปรึกษาด้านกฎหมายน้อยกว่า เมื่อมีการกระทำผิดในเรือนจำก็มีการลงโทษโดยให้แต่งชุดที่แตกต่างจากคนอื่น ให้ทำงานหนัก และหากมีการกระทำผิดซ้ำให้งดเยี่ยมญาติ นอกจากนี้ ก่อนปี พ.ศ. 2558 ไม่มีโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และไม่มีศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ (Center for Assistance to Reintegration and Employment : CARE)

5.3.2 หลังการดำเนินงานตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ”

1) การรับตัวเข้าเรือนจำ การจำแนก การจัดสถานที่ กิจกรรม การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ และการได้รับข้อมูล คำปรึกษา แนะนำ

ผู้ต้องขังทั้งหมดมีความพึงพอใจในเรื่องของการอำนวยความสะดวกแรกเข้า การได้รับข้อมูลและคำชี้แจงแรกเข้าจากเจ้าหน้าที่เรือนจำเกี่ยวกับระเบียบการปฏิบัติตัวในเรือนจำอย่างครบถ้วน เมื่อแรกเข้าผู้ต้องขังทุกคนได้รับเสื้อผ้า เครื่องใช้ส่วนตัวเพียงพอ สะอาด ถูกสุขอนามัย และตอบสนองความต้องการของผู้หญิง หากมีความต้องการสิ่งของบางอย่างเพิ่มเติมสามารถขอจากเจ้าหน้าที่หรือหาซื้อได้จากร้านค้าในเรือนจำ สำหรับผู้ต้องขังที่ไม่มีญาติช่วยเรื่องเงิน ทางเรือนจำ/ทัณฑสถานก็จะมีสงเคราะห์ให้

เมื่อเข้ามาในเรือนจำ/ทัณฑสถานแล้ว ทุกคนจะถูกส่งไปอยู่ตามกองงานและทำกิจกรรมตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจ โดยทั้งสองแห่งมีการแบ่งกิจกรรมที่ให้ผู้ต้องขังได้ทำมากกว่า 10 กองงาน ยกตัวอย่างเช่น ซักรีด นวดแผนไทย โภชนาการ งานประดิษฐ์ เสริมสวย สถานพยาบาล เป็นต้น ผู้ต้องขังแต่ละคนสามารถขอเปลี่ยนกองงานได้เมื่ออยู่ในกองงานนั้น ๆ ตามเวลาที่เรือนจำ/ทัณฑสถานกำหนด หรือเมื่อเจ้าหน้าที่ประเมินแล้วว่าผู้ต้องขังคนดังกล่าวไม่เหมาะสม หรือมีทักษะ ข้อจำกัดบางอย่างที่ทำให้ไม่สามารถอยู่ในกองงานนั้นได้ สำหรับกิจกรรมอื่น ๆ ทางเรือนจำ/ทัณฑสถานได้จัดสถานที่สำหรับอ่านหนังสือ มีการจัดกิจกรรมทางศาสนา หรือมีผู้แทนทางศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลาม เข้ามาเทศน์หรือให้ความรู้ คำปรึกษา ทุกสัปดาห์ ส่วนผู้ต้องขังคนใดต้องการศึกษาต่อก็จะได้รับอนุญาตให้เรียนและมีเจ้าหน้าที่พาไปสอบนอกสถานที่ นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมพิเศษในวันสำคัญ เช่น วันสงกรานต์ และวันปีใหม่ ให้ผู้ต้องขังร่วมกันทำกิจกรรมด้วย

สำหรับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่และการให้คำปรึกษา ผู้ต้องขังให้ข้อมูลว่าเจ้าหน้าที่ดูแลดีเหมือนญาติ สามารถปรึกษาได้ทุกเรื่อง โดยทั่วไปจะปรึกษากับเจ้าหน้าที่ประจำกองงาน นอกจากนี้ ทางเรือนจำ/ทัณฑสถานยังมีการจัดนักสังคมสงเคราะห์เข้ามาให้คำปรึกษา

2) มาตรการด้านความปลอดภัย ความมั่นคง การเข้าถึงสิทธิทางกฎหมาย และการลงโทษที่คำนึงถึงความเป็นผู้หญิง ความเป็นมารดาและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ/ชนพื้นเมือง

เรือนจำ/ทัณฑสถานทั้งสองแห่งปฏิบัติตามระเบียบการตรวจค้นตามขั้นตอนโดยใช้เจ้าหน้าที่หญิง และใช้เครื่องสแกน ไม่พบการเปิดเผยข้อมูลของผู้ต้องขัง ในส่วนของการเข้าถึงสิทธิทางกฎหมาย ผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงที่ปรึกษาทางกฎหมาย โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานยุติธรรมจังหวัดมาให้คำปรึกษา และสามารถเขียนบันทึกส่งเจ้าหน้าที่ได้หากต้องการ

ในเรือนจำจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งมีผู้ต้องขังที่มีเด็กติดท้องและคลอดในเรือนจำนั้น ทางเรือนจำไม่ได้แยกแม่และเด็กออกจากกัน และไม่พบว่ามีการควบคุมหรือลงโทษผู้ต้องขังที่อยู่ในช่วงคลอดบุตรแต่อย่างใด

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติหรือชนพื้นเมืองนั้น ไม่ปรากฏข้อมูล เนื่องจากไม่มีผู้ต้องขังชาวต่างชาติหรือชนพื้นเมืองต้องโทษอยู่ ขณะที่ประเด็นเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เคยถูกล่วงละเมิดมาก่อน ก็ไม่ปรากฏข้อมูลเช่นกัน เนื่องจากไม่มีกลุ่มเป้าหมายคนใดเคยถูกล่วงละเมิด

3) การเยี่ยมญาติ การติดต่อ และความสัมพันธ์ทางสังคมกับโลกภายนอก

ตามระเบียบของเรือนจำ/ทัณฑสถานทั้งสองแห่ง ผู้ต้องขังทุกคนสามารถเขียนจดหมายถึงบ้านได้ แต่ความถี่ของการเขียนแบ่งออกตามระดับชั้นผู้ต้องขัง กล่าวคือ ผู้ต้องขังแบ่งออกเป็น 5 ระดับชั้น ได้แก่ ผู้ต้องขังชั้นเยี่ยม ชั้นดีมาก ชั้นดี ชั้นกลาง และต้องปรับปรุง โดยผู้ต้องขังชั้นเยี่ยมสามารถเขียนจดหมายถึงบ้านได้สัปดาห์ละ 2 ฉบับ ขณะที่ผู้ต้องขังชั้นรองลงมา สามารถเขียนจดหมายถึงบ้านได้น้อยกว่าสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

สำหรับการเยี่ยมญาติ เรือนจำ/ทัณฑสถานทั้งสองแห่งอนุญาตให้ญาติมาเยี่ยมได้ตลอดโดยไม่ได้จำกัดจำนวนครั้ง แต่เป็นการเยี่ยมโดยการพบปะผ่านห้องกระจกโดยพูดคุยผ่านโทรศัพท์ ส่วนการเยี่ยมแบบใกล้ชิดปกติมีขึ้น 6 เดือน/ครั้ง การอนุญาตให้เด็กเยี่ยมแม่ได้ทุก 3 เดือน ครั้งละ 2 ชั่วโมง โดยเรือนจำจังหวัดอุทัยธานีจัดพื้นที่ให้เด็กเยี่ยมแม่เป็นสัดส่วนมากกว่า เพราะใช้ประโยชน์จากพื้นที่เด็กเล็กซึ่งมีอยู่แล้ว และทางเรือนจำมีการจัดของเล่นให้เด็กเล่น ขณะที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงจังหวัดปทุมธานีไม่มีพื้นที่เด็กเล็กจึงใช้พื้นที่โรงอาหาร นอกจากนี้ ทั้งสองแห่งอนุญาตให้ผู้ต้องขังลากลับบ้านได้กรณีที่มีญาติเสียชีวิต

4) การดูแลสุขภาพกายและจิตใจ สุขอนามัยของผู้ต้องขัง และเด็กติดผู้ต้องขัง

เรือนจำ/ทัณฑสถานทั้งสองแห่ง มีการตรวจสุขภาพผู้ต้องขังทุกคนก่อนเข้าเรือนจำ ตั้งแต่การตรวจแผลเป็น ตรวจการตั้งครรภ์ และโรคประจำตัวอื่น ๆ ไม่พบการเปิดเผยความลับของผู้ต้องขัง นอกจากนี้มีแพทย์และพยาบาลมาให้ความรู้เกี่ยวกับโรคระบาด และโรคติดต่อ มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ ผู้ต้องขังได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำ โดยให้ผู้ต้องขังไปลงชื่อเข้ารับการตรวจตามเวลาที่กำหนด สำหรับผู้ที่มีโรคประจำตัวให้ตรวจสุขภาพเดือนละครั้ง ส่วนการตรวจโรคเฉพาะอื่น ๆ มีการตรวจมะเร็งปากมดลูก ตรวจ HIV และทันตกรรมปีละ 1 ครั้ง เมื่อป่วยกะทันหันสามารถเข้ารับการรักษาได้ทันทีที่อาคารพยาบาล หากป่วยหนักจะส่งต่อโรงพยาบาลใกล้เคียงก่อน และหากโรงพยาบาลดังกล่าวไม่สามารถรักษาได้ก็จะส่งตัวไปโรงพยาบาลที่มีความพร้อมในการรักษาต่อไป นอกจากนี้ ไม่พบว่ามีผู้ต้องขังมีอาการติดยาเสพติด

ด้านการตรวจสุขภาพจิต มีโครงการตรวจสุขภาพจิต หากมีอาการมากก็จะส่งโรงพยาบาล ไม่มีการแยกผู้ป่วยทางจิตออกจากผู้ต้องขังปกติ และผู้ต้องขังก็ช่วยกันดูแล ส่วนใหญ่ป่วยจากความเครียด และไม่พบว่ามีผู้ต้องขังพยายามฆ่าตัวตาย

ทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จังหวัดปทุมธานี มีผู้ติดเชื้อ HIV และทุกคนทราบแต่สามารถอยู่ร่วมกับคนปกติได้ สำหรับผู้ป่วยวัณโรคที่มีอยู่ 6 คน ทางเรือนจำแยกให้อยู่ในเรือนพยาบาล โดยไม่ให้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกับผู้ต้องขังอื่นเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด

สำหรับการดูแลผู้ต้องขังมีครรภ์ ซึ่งมีข้อมูลเฉพาะเรือนจำจังหวัดอุทัยธานีนั้น ไม่มีการแยกขังผู้ต้องขังมีครรภ์ และทางเรือนจำพาไปฝากครรภ์และทำคลอดที่โรงพยาบาล มีการเตรียมอุปกรณ์สำหรับเด็กแรกเกิดให้พร้อม ระหว่างนอนโรงพยาบาลมีเจ้าหน้าที่ดูแล หลังจากคลอดก็อนุญาตให้แม่อยู่ดูแลลูกได้ โดยเรือนจำได้จัดห้องเด็กเล็กไว้เฉพาะสำหรับผู้ต้องขังที่มีเด็กติดท้องและคลอดในเรือนจำ ในส่วนของการดูแลเด็ก ทางเรือนจำให้การดูแลเป็นอย่างดี เช่น การพาเด็กไปฉีดวัคซีนเป็นประจำ ตอนกลางวันมีเจ้าหน้าที่ช่วยดูแลเด็กให้ ส่วนกลางคืนให้

เด็กนอนกับแม่ ทั้งนี้ ตามระเบียบของเรือนจำ เด็กสามารถอยู่กับแม่ได้จนถึงอายุ 3 ขวบ จากนั้นต้องส่งออกไปให้ญาติของผู้ต้องขังดูแลแทนกรณีที่ผู้ต้องขังยังไม่พ้นโทษ

5) กระบวนเตรียมความพร้อมสำหรับการกลับคืนสู่สังคม

การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยจะจัดขึ้น 6 เดือน – 1 ปี ก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง ในช่วงเวลานี้ ผู้ต้องขังจะต้องเข้าโครงการต่าง ๆ ซึ่งจะมีวิทยากรจากภายนอกเข้ามาอบรม ให้คำปรึกษาแนะนำเรื่องอาชีพ เรื่องสุขภาพ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การปรับทัศนคติ การเลิกพึ่งพายาเสพติด และการใช้ชีวิตหลังพ้นโทษ นอกจากนี้ ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ยังมีศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ (Center for Assistance to Reintegration and Employment : CARE) ซึ่งดูแลเรื่องการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยช่วยให้คำปรึกษาเรื่องการหาอาชีพ การสมัครขอเงินทุนตั้งตัว และติดตามความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังหลังได้รับการปล่อยตัว มีเทศบาลเข้ามาให้ความรู้เรื่องการเลือกตั้ง บริการทำบัตรประชาชน มีบริษัทเอกชนมาฝึกทักษะอาชีพพร้อมให้คำแนะนำในการริเริ่มกิจการของตัวเอง ซึ่งผู้ต้องขังส่วนใหญ่วางแผนว่าเมื่อพ้นโทษแล้วจะออกไปประกอบอาชีพค้าขาย

สำหรับการมีส่วนร่วมกับชุมชนนั้น เรือนจำจังหวัดอุทัยธานีไม่มีโครงการให้ไปทำงานบริการสังคมเพื่อช่วยปรับตัวก่อนพ้นโทษ ขณะที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงจังหวัดปทุมธานีมีโครงการดังกล่าว

6) ประเด็นวิตกกังวลอื่น ๆ ของผู้ต้องขัง

ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความวิตกกังวลในประเด็นที่คล้ายกัน คือ เป็นห่วงครอบครัว โดยเฉพาะเรื่องลูก พ่อและแม่ บางคนกังวลว่าเมื่อพ้นโทษไปแล้วจะกลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก เพราะสภาพแวดล้อมพาไป และตัวเองใจไม่แข็งพอ อีกทั้งเกรงว่าเมื่อกลับออกไปแล้วครอบครัวและสังคมไม่ยอมรับ และไม่ให้โอกาส โดยมีความเห็นว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้กลับไปใช้ชีวิตข้างนอกได้คือ กำลังใจจากครอบครัว ความเข้มแข็งของตนเอง โอกาสที่ครอบครัวและสังคมให้ และเงินทุนที่จะใช้ในการตั้งตัว

6. บทวิเคราะห์

การศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ต้องขังมีทัศนคติต่อสภาพความเป็นอยู่หลังปี พ.ศ. 2558 ดีกว่าก่อนปี พ.ศ. 2558 อย่างเห็นได้ชัดในหลายประเด็น เช่น หลังปี พ.ศ. 2558 มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อม โภชนาการ และการดูแลสุภาพที่ดีขึ้น รวมถึงมีการริเริ่มโครงการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนได้รับการปล่อยตัว ตลอดจนมีกิจกรรมในเรือนจำที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังจากที่มีการนำ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” มาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ ทำให้เรือนจำ/ทัณฑสถานมีการปรับปรุงการบริหารจัดการในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งการปรับปรุงดังกล่าวไม่เพียงแต่ทำให้ทัศนคติของผู้ต้องขังดีขึ้น แต่ยังช่วยเพิ่มคุณค่าทางสังคมได้ในหลายมิติ ยกตัวอย่างการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

6.1 การปรับปรุงด้านสภาพแวดล้อม การบริการด้านสุขภาพอนามัย และภาวะโภชนาการ ด้วยการมีโภชนาการที่ดีและมีความหลากหลายมากขึ้น การรักษาสภาพแวดล้อมให้สะอาดถูกหลักอนามัย การตรวจสุขภาพแรกเข้าและการตรวจสุขภาพเป็นประจำเป็นการดูแลสุขภาพเชิงป้องกันการเกิดโรคร้ายแรงหรือเกิดการระบาด

ของโรค ซึ่งนอกจากจะส่งผลดีต่อผู้ต้องขังทั้งด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจแล้วยังช่วยลดภาระของเจ้าหน้าที่และภาระด้านงบประมาณในการรักษาพยาบาลอีกด้วย

6.2 การเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมระหว่างต้องโทษให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขัง เช่น การฝึกอาชีพ การศึกษาต่อ อ่านหนังสือ ฟังบรรยาย และกิจกรรมกลุ่มอื่น ๆ นั้นนอกจากเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ช่วยผ่อนคลายความเครียด และเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขังด้วยกันแล้ว ความรู้และทักษะดังกล่าวยังเป็นประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขังมองเห็นโอกาส ความหวัง และมีทางเลือกที่จะนำไปปรับใช้หลังจากพ้นโทษ นอกจากนี้ การที่เรือนจำ/ทัณฑสถานเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังหารายได้จากการทำงานในรูปแบบของเงินปันผลยังช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถเก็บออมไว้สำหรับเป็นเงินทุนในการเริ่มต้นชีวิตใหม่เมื่อพ้นโทษ หรือสำหรับผู้ที่มีภาระครอบครัวสามารถส่งเงินไปช่วยเหลือจุนเจือครอบครัวได้อีกแรงหนึ่ง ประเด็นครอบครัวถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้ต้องขังส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน และส่วนใหญ่มีครอบครัวที่ต้องดูแล การเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังเป็นที่พึ่งให้กับครอบครัวได้เท่ากับเป็นการช่วยลดความวิตกกังวล ช่วยรักษาศักดิ์ศรี และเสริมพลังให้กับผู้ต้องขังที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงตนเองได้อีกทางหนึ่ง

6.3 การเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนได้รับการปล่อยตัว เป็นโครงการที่ผู้ต้องขังทุกคนเห็นตรงกันว่ามีประโยชน์อย่างมาก เนื่องจากมีผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาให้คำปรึกษาแนะนำ และเตรียมความพร้อมในการกลับเข้าสู่สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังเป็นเวลานานจนยากที่จะจินตนาการได้ว่าโลกภายนอกเรือนจำเปลี่ยนแปลงไปเพียงใด นอกจากนี้ เรือนจำ/ทัณฑสถานที่เข้าร่วมดำเนินการตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ยังมีศูนย์ CARE ที่พร้อมจะให้คำปรึกษาผู้ต้องขังที่กำลังจะพ้นโทษ และติดตามผู้ต้องขังที่พ้นโทษไปแล้วในเรื่องของอาชีพ และการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งเป็นที่พึ่งและช่วยประคับประคองผู้ต้องขังที่ยังมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสังคมหลังจากพ้นโทษ

อย่างไรก็ตามจากข้อกังวลของผู้ต้องขังทั้ง 2 แห่ง ทั้งด้านการยอมรับของชุมชน สังคม และความกลัวที่จะกระทำผิดซ้ำ ซึ่งจะทำให้ต้องกลับมาต้องโทษอีก ในเรื่องนี้จำเป็นที่ต้องทำให้ชุมชนและสังคมเกิดความเข้าใจต่อความเป็นผู้ต้องโทษ เปิดใจยอมรับและให้โอกาส โดยอาจมีกิจกรรมการเปิดให้หน่วยงานชุมชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสะท้อนความรู้ถึงสถานการณ์ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร รวมทั้งการแจ้งถึงสิทธิ สวัสดิการต่าง ๆ ที่ครอบครัวของผู้ต้องขังได้รับหรือสามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการเหล่านั้นได้ กิจกรรมเหล่านี้สามารถสร้างความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ระหว่างกันได้อย่างมาก และจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติของชุมชน ท้องถิ่น และสังคมให้เข้าใจ เป็นการให้โอกาสกับผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษให้ได้รับการยอมรับของชุมชน สังคม ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ไม่เกิดการกระทำผิดซ้ำอีก

นอกจากนั้นจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ต้องขังทั้ง 2 แห่ง มีความกังวลที่จะพ้นโทษและกลับมากระทำผิดซ้ำอีก รวมทั้ง กังวลว่าจะไปประกอบอาชีพใดที่คนจะยอมรับได้ เพราะบางอาชีพไม่เปิดรับผู้ที่พ้นโทษ ดังนั้นการจัดกิจกรรมที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างพลังและเพิ่มคุณค่าในตัวเองให้แก่ผู้ต้องขังจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจากการสังเกตในการสนทนากลุ่ม จะเห็นถึงความสุขจากการพูดคุย การแลกเปลี่ยน การรับฟัง

สามารถเป็นกระบวนการที่สร้างพลังและความเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเองของผู้ต้องขังได้มากขึ้นและเป็นหัวใจสำคัญที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงในชีวิตได้อย่างมาก

โดยสรุป ในแง่ของความคุ้มค่าทางสังคมจึงค่อนข้างชัดเจนว่าการดำเนินงานตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ช่วยทำให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของเรือนจำ/ทัณฑสถานที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นบวกซึ่งถือเป็นความคุ้มค่าทางสังคมที่เกิดขึ้นทั้งในขณะที่ผู้ต้องขังถูกจองจำ และความคุ้มค่าทางสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหลังจากที่ผู้ต้องขังพ้นโทษ กล่าวคือ ช่วยสร้างทัศนคติเชิงบวกของผู้ต้องขังต่อการใช้ชีวิตในเรือนจำ ช่วยลดภาวะความเครียด และเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังมองเห็นอนาคตของตนเอง เพราะได้รับเครื่องมือในการใช้ชีวิตติดตัว และมีความหวังที่จะใช้ชีวิตหลังพ้นโทษอย่างมีคุณค่า ซึ่งเท่ากับเป็นการสร้างคนที่พร้อมที่จะทำดีให้กลับคืนสู่สังคม นอกจากนี้ การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังยังช่วยสร้างห่วงโซ่ผลลัพธ์ที่เป็นบวกต่อครอบครัวของผู้ต้องขังอีกด้วย

7. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

7.1 เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน “ความคุ้มค่าทางสังคม” และมูลค่าเพิ่มทางสังคมในประเด็นเกี่ยวกับการคืนคนดีกลับสู่สังคม ดังนั้น ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอดีตผู้ต้องขังที่เคยได้รับโทษในช่วงการส่งเสริมให้เรือนจำดำเนินการตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ซึ่งพ้นโทษและได้กลับคืนสู่สังคมแล้ว เพื่อศึกษาว่า การดำเนินการตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ในเรือนจำสามารถช่วยเพิ่มคนดีและลดการกระทำผิดซ้ำได้หรือไม่

7.2 สำหรับการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ควรศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการเกี่ยวกับเรือนจำทั้งหมด เช่น เจ้าหน้าที่เรือนจำ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีภารกิจในเรือนจำ

ภาคผนวก

แนวการสนทนากลุ่มผู้ต้องขังหญิง

“โครงการติดตามประเมินผลคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหญิงที่ถูกคุมขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานที่ดำเนินการตามข้อกำหนดกรุงเทพ”

ข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (จากการสังเกต/เอกสาร/สอบถาม)

1. จำนวนผู้ร่วมสนทนา ..... คน
2. ภูมิลำเนา
   1) ในพื้นที่ที่ถูกจองจำ .....
   2) อยู่จังหวัดอื่น คือ.....
   3) อื่นๆระบุ .....
3. อายุเฉลี่ยของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ..... ปี
4. สถานะครอบครัว
   - ☐ มีครอบครัว และ มีบุตร จำนวนผู้ที่ตอบว่ามีบุตร .....คน
   - ☐ มีครอบครัว ไม่มีบุตร จำนวน .....คน
   - ☐ ไม่มีครอบครัว มีแต่พ่อแม่ พี่น้อง จำนวน ..... คน
   - ☐ อื่นๆ .....
5. งานที่ทำก่อนต้องโทษ

   .....

   .....
6. สาเหตุที่ต้องโทษ

   .....

   .....
7. ระยะเวลาต้องโทษ (โดยเฉลี่ย) ..... ปี/เดือน
8. ขณะนี้ต้องโทษมาแล้ว ..... (เฉลี่ยกี่ปี/เดือน)
9. ความวิตกกังวลของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

   ☐ เรื่องบุตร ..... ☐ เรื่องสามี .....

   ☐ เรื่อง พ่อ แม่ ..... ☐ เรื่องสุขภาพ/โรคประจำตัว.....

   ☐ เรื่อง อื่นๆ .....

   .....

ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหญิงที่ถูกคุมขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานที่ดำเนินการตามข้อกำหนดกรุงเทพ

1. การรับตัวเข้าเรือนจำ การจัดสถานที่และกิจกรรม การจำแนก การให้ข้อมูลและคำปรึกษา/แนะนำ

(ความสอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ”: ข้อที่ 2, 4, 40, 41, 42)

คำถาม	**ก่อนปี พศ.2558**	**หลังปี พศ.2558**
1.1 เรือนจำนี้อยู่ใกล้บ้านหรือไม่ และเคยขอย้ายไปเรือนจำใกล้บ้านหรือไม่	☐ ใกล้บ้าน จำนวน ..... คน ☐ ไกลบ้าน..... คน ☐ เคยขอ จำนวน ..... คน ☐ ไม่เคยขอ..... คน	☐ ใกล้บ้าน จำนวน .....คน ☐ ไกลบ้าน..... คน ☐ เคยขอ จำนวน ..... คน ☐ ไม่เคยขอ..... คน
1.2 ภายในเรือนจำมีสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้าง? 1) เพียงพอหรือไม่ 2) ตอบสนองต่อความต้องการของผู้หญิงหรือไม่ 3) สะอาดและถูกสุขอนามัยหรือไม่	1) ..... 2) ..... 3)	1) ..... 2) ..... 3) .....
1.3 เรือนจำมีการจัดกิจกรรมใดบ้างให้ผู้ต้องขังในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	1)..... 2) ..... 3)	1)..... 2) ..... 3) .....
1.4 เมื่อถูกตัดสินจำคุก 1) ได้รับอนุญาตให้ติดต่อญาติหรือไม่ 2) ได้รับการชี้แจงเกี่ยวกับกฎของเรือนจำหรือไม่ 3) มีที่ปรึกษาด้านกฎหมายหรือไม่ 4) ติดต่อสถานทูต/กงสุลได้หรือไม่ 5) กรณีที่มีลูกได้พบลูก และได้เตรียมการอะไรให้ลูกบ้างก่อนเข้าเรือนจำ	1) ..... 2) ..... 3) ..... 4) ..... 5)	1) ..... 2) ..... 3) ..... 4) ..... 5) .....

คำถาม	ก่อนปี พศ.2558	หลังปี พศ.2558
1.5 วิธีการจำแนกและการดูแลผู้ต้องขังเป็นอย่างไร เช่น คนป่วย คนติดยา หรือแม่ที่มีลูกติด พักอยู่รวมกันหรือแยกกัน 1.6 เจ้าหน้าที่เรือนจำเคยให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหาทางบ้านหรือไม่ เคยเสนอให้ความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาหรือไม่	1) คนป่วย ..... 2) คนติดยา ..... 3) แม่ที่มีลูกติด ..... 4) ผู้ป่วยทางจิต ..... ☐ เคย .....☐ ไม่เคย ..... ระบุ	1) คนป่วย ..... 2) คนติดยา ..... 3) แม่ที่มีลูกติด ..... 4) ผู้ป่วยทางจิต ..... ☐ เคย .....☐ ไม่เคย ระบุ ....

2. มาตรการด้านความปลอดภัย ความมั่นคง การเข้าถึงสิทธิทางกฎหมาย และการลงโทษที่คำนึงถึงความเป็นผู้หญิง ความเป็นมารดาและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ/ชนพื้นเมือง (ความสอดคล้องกับ "ข้อกำหนดกรุงเทพ": ข้อที่ 22, 23, 24, 53, 54, 55, 56)

คำถาม	ก่อนปี พศ.2558	หลังปี พศ.2558
2.1 ในเรือนจำ มีการควบคุมตัว/ลงโทษผู้หญิงที่มีครรภ์อย่างไร มีการแยกขังหรือไม่	1) การควบคุมตัว ..... 2) การลงโทษ ..... 3) การแยกขัง	1) การควบคุมตัว ..... 2) การลงโทษ ..... 3) การแยกขัง .....
2.2 ในเรือนจำมีการลงโทษไม่ให้ผู้ต้องขังหญิงติดต่อกับครอบครัวหรือไม่	☐ มี ระบุเหตุผล ..... ☐ ไม่มี ระบุเหตุผล	☐ มี ระบุเหตุผล ..... ☐ ไม่มี ระบุเหตุผล .....
2.3 มีการควบคุมหรือลงโทษผู้ต้องขังหญิงในช่วงคลอดบุตรอย่างไร เช่น มีการล่ามโซ่หรือไม่	☐ มี ระบุเหตุผล ..... ☐ ไม่มี ระบุเหตุผล	☐ มี ระบุเหตุผล ..... ☐ ไม่มี ระบุเหตุผล .....

คำถาม	ก่อนปี พศ.2558	หลังปี พศ.2558
2.4 ในเรือนจำมีชาวต่างชาติ/ชนพื้นเมืองหรือไม่ 1) เรือนจำมีวิธีปฏิบัติอย่างไรกับผู้ต้องขังดังกล่าว เช่น การจัดกิจกรรมที่เป็นพิเศษ 2) กรณีผู้ต้องขังมีลูก สามารถติดต่อกับลูกได้หรือไม่ อย่างไร 3) กรณีที่ผู้ต้องขังมีลูกติด มีการแยกเด็กหรือส่งตัวกลับประเทศอย่างไร	☐ มี ..... ☐ ไม่มี 1) ..... 2) ..... 3)	☐ มี ..... ☐ ไม่มี 1) ..... 2) ..... 3) .....
2.5 เรือนจำมีที่ปรึกษาทางกฎหมายสำหรับผู้ต้องขังหรือไม่	☐ มี ..... ☐ ไม่มี หากไม่มีส่งผลกระทบหรือไม่ อย่างไร	☐ มี ..... ☐ ไม่มี หากไม่มีส่งผลกระทบหรือไม่ อย่างไร .....

3. การเยี่ยมญาติ การติดต่อและความสัมพันธ์ทางสังคมกับโลกภายนอก (ความสอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ”: ข้อที่ 26, 27, 28, 43, 44, 45, 46)

คำถาม	ก่อนปี พศ.2558	หลังปี พศ.2558
3.1 เรือนจำจัดให้มีการเยี่ยมญาติอย่างไร มีการจัดให้เยี่ยมแบบใกล้ชิดหรือไม่	1) การจัดให้ญาติมาเยี่ยม .... 2) การจัดเยี่ยมแบบใกล้ชิด/ไม่ใกล้ชิด	1) การจัดให้ญาติมาเยี่ยม .... 2) การจัดเยี่ยมแบบใกล้ชิด/ไม่ใกล้ชิด ....
3.2 มีการจัดการให้เด็กเยี่ยมแม่อย่างไร	1) การจัดให้เด็กเยี่ยมแม่ .... 2) สถานที่ในการที่เด็กมาเยี่ยมแม่	1) การจัดให้เด็กเยี่ยมแม่ .... 2) สถานที่ในการที่เด็กมาเยี่ยมแม่ .....
3.3 เรือนจำอนุญาตให้ลากลับบ้านได้หรือไม่ เมื่อมีเหตุจำเป็น	☐ ได้ ..... ☐ ไม่ได้	☐ ได้ ..... ☐ ไม่ได้ .....

4. การดูแลสุขภาพกายและจิตใจ สุขอนามัยของผู้ต้องขัง และเด็กติดผู้ต้องขัง (ความสอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ”: ข้อที่ 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 48, 49, 50, 51, 52)

คำถาม	ก่อนปี พศ.2558	หลังปี พศ.2558
4.1 มีการตรวจสุขภาพก่อนเข้าเรือนจำหรือไม่ 1) ตรวจสุขภาพด้านใดบ้าง 2) มีการบังคับตรวจและมีการเปิดเผยข้อมูลหรือไม่	☐ มี ..... ☐ ไม่มี ..... 1)..... 2)	☐ มี ..... ☐ ไม่มี ..... 1) ..... 2) .....
4.2 สุขอนามัยและโภชนาการ 1) การดูแลเรื่องความสะอาดของร่างกายทำอย่างไร 2) การจัดการด้านอาหารของเรือนจำเพียงพอและเหมาะสมหรือไม่	1) .... 2)	1) .... 2)..... .....
4.3 การดูแลด้านสุขภาพหลังเข้าเรือนจำ 1) มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันด้านสุขอนามัยหรือไม่ เช่น โรคติดต่อต่างๆ และสุขอนามัยของเพศหญิง 2) มีแพทย์เข้ามาตรวจสุขภาพบ่อยครั้งเท่าใด 3) วิธีการตรวจเป็นอย่างไร 4) ได้รับการรักษาที่จำเป็นหรือไม่ 5) มีการให้บริการตรวจโรคของผู้หญิงโดยเฉพาะหรือไม่ เช่น มะเร็งเต้านม และมะเร็งปากมดลูก	1)..... ..... 2)..... ..... 3)..... ..... 4)..... ..... 5).....	1) .... 2) .... 3) .... 4) .... 5) ....
4.4 การดูแลสุขภาพจิต 1) มีจิตแพทย์มาให้คำปรึกษาหรือไม่ 2) ปฏิบัติตัวอย่างไรเมื่อมีความเครียด 3) มีการดูแลผู้ต้องขังที่ถูกกระทำรุนแรงอย่างไร 4) เคยมีผู้ต้องขังพยายามฆ่าตัวตายหรือไม่ และทางเรือนจำดูแลอย่างไร	 1)..... 2)..... 3)..... 4).....	 1)..... 2)..... 3)..... 4)..... .....

คำถาม	ก่อนปี พศ.2558	หลังปี พศ.2558
4.5 ในเรือนจำมีผู้ติดเชื้อ HIV หรือไม่ 1) เรือนจำปฏิบัติอย่างไรกับผู้ติดเชื้อ HIV 2) เรือนจำมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ HIV อย่างไรบ้าง	☐ มี ..... ☐ ไม่มี ..... 1)..... 2)	☐ มี ..... ☐ ไม่มี ..... 1)..... 2) .....
4.6 ในเรือนจำมีผู้ติดยาเสพติดหรือไม่ 1) ทางเรือนจำปฏิบัติอย่างไรกับผู้ติดยา 2) มีการบำบัดหรือไม่ อย่างไร	☐ มี ..... ☐ ไม่มี ..... 1)..... 2)	☐ มี ..... ☐ ไม่มี ..... 1)..... 2) .....
4.7 การดูแลผู้ต้องขังตั้งครรภ์และเด็กติดผู้ต้องขัง 1) ในเรือนจำมีผู้หญิงที่ต้องโทษและอยู่ระหว่างตั้งครรภ์หรือไม่ และทางเรือนจำมีวิธีปฏิบัติอย่างไร 2) เรือนจำดูแลผู้ต้องขังหญิงที่อยู่ระหว่างตั้งครรภ์หรือหลังคลอดบุตรอย่างไร และมีการดูแลทารกอย่างไร 3) เรือนจำมีวิธีพิจารณาอย่างไรในการแยกเด็กออกจากมารดา 4) ในกรณีที่ผู้ต้องขังหญิงมีบุตรติดมาด้วย เด็กติดผู้ต้องขังได้รับการตรวจสุขภาพ และได้รับการรักษาที่จำเป็นหรือไม่ 5) เด็กได้รับการดูแลอย่างไร 6) เรือนจำมีการอำนวยความสะดวกให้ผู้ต้องขังติดต่อกับลูกหลังจากเด็กถูกแยกจากผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร	1) .... 2) .... 3) .... 4) .... 5) .... 6)	1) .... 2) .... 3) .... 4) .... 5) .... 7) ....

5. กระบวนเตรียมความพร้อมสำหรับการกลับคืนสู่สังคม (ความสอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ”: ข้อที่ 45, 46)

คำถาม	ก่อนปี พศ.2558	หลังปี พศ.2558
5.1 เรือนจำมีการจัดการอย่างไรสำหรับนักโทษที่กำลังได้รับการปล่อยตัว 1) มีการให้คำปรึกษาหรือไม่ ประเภทใดบ้าง 2) มีการให้ไปทำงานบริการสังคมเพื่อช่วยปรับตัวก่อนพ้นโทษหรือไม่ อย่างไร	1) ☐ มี .....☐ ไม่มี ..... 2) ☐ มี .....☐ ไม่มี ..... ต้องการใช้มี หรือไม่? อะไรบ้าง ☐ ต้องการ	1) ☐ มี ..... ☐ ไม่มี ..... 2) ☐ มี ..... ☐ ไม่มี ..... ต้องการใช้มี หรือไม่? อะไรบ้าง ☐ ต้องการ ....
5.2 เรือนจำมีความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ หรือชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคมในเรื่องการกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังอย่างไรบ้าง	1) โครงการ/กิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอก .... 2) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องผู้ต้องขังสู่ชุมชน/สังคม	1) โครงการ/กิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอก .... 2) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องผู้ต้องขังสู่ชุมชน/สังคม ....
5.3 มีการเตรียมพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยอย่างไรบ้าง เช่น การฝึกอาชีพที่เป็นประโยชน์สำหรับการหาเลี้ยงตัวเอง และการเตรียมใจก่อนกลับบ้าน	1) กิจกรรมเตรียมความพร้อมสู่ครอบครัว ชุมชน .... 2) การฝึกทักษะอาชีพ	1) กิจกรรมเตรียมความพร้อมสู่ครอบครัว ชุมชน .... 2) การฝึกทักษะอาชีพ

คำถาม	ก่อนปี พศ.2558	หลังปี พศ.2558
	.... 3) การฝึกทักษะชีวิต	.... 3) การฝึกทักษะชีวิต ....
5.4 มีการเตรียมการอื่นๆ ก่อนปล่อย หรือไม่อย่างไร	☐ มี .....☐ ไม่มี..... ระบุ	☐ มี .....☐ ไม่มี..... ระบุ ....

6. ในฐานะที่ถูกจองจำและกำลังรับโทษ คิดว่า หากจะทำให้การใช้ชีวิตในเรือนจำมีความสุขขึ้นบ้างตามอัตภาพ ต้องทำอย่างไร/ต้องการอะไรเพิ่มเติมบ้าง?

.....
.....
.....

7. ความหวังและความฝันถึงอนาคตของตนเอง เป็นอย่างไร และมีแผนที่จะทำตามความหวัง/ความฝันอย่างไรบ้าง ?

.....
.....
.....

แนวคำถามผู้ต้องขังหญิง
เกี่ยวกับข้อมูลเฉพาะบุคคลเรื่องการตรวจค้นและการคุ้มครองผู้ต้องขังหญิงจากการถูกล่วงละเมิด

คำชี้แจง

เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นเรื่องเฉพาะและละเอียดอ่อน จึงจัดทำเป็นแบบสอบถามเพ่าอให้ท่านได้ตอบด้วยความสบายใจ และขอแจ้งว่าข้อมูลเหล่านี้จะเป็นความลับเฉพาะผู้ตอบและผู้วิจัยเท่านั้น หลังจากการวิเคราะห์เรียบร้อยแล้วจะมีการทำลายเพื่อป้องกันข้อมูลที่ท่านแสดงความคิดเห็น

<u>หมายเหตุ</u> ปี พศ.2558 เป็นปีที่เริ่มดำเนินการตาม “ข้อกำหนดกรุงเทพ” (Bangkok rules)

1. **ข้อมูลเรื่องการตรวจค้น** (ความสอดคล้องกับ “ข้อกำหนดกรุงเทพ”: ข้อที่ 19, 20, 21)

ประเด็น	ก่อนปี พศ.2558	หลังปี พศ.2558
1.1 วิธีการตรวจค้นของเรือนจำเป็นเช่นใด		
1.2 ในช่วงเวลาที่เจ้าหน้าที่ตรวจค้นทำอย่างไร		
1.3 เจ้าหน้าที่สุภาพ ให้เกียรติหรือไม่ อย่างไร(ทั้งการสัมผัสร่างกายและการใช้คำพูด)		
1.4 มีความคิด/รู้สึกอย่างไรต่อการตรวจค้น		
1.5 เจ้าหน้าที่ตรวจค้นเด็กที่เข้ามาเยี่ยมแม่ หรือเด็กติดผู้ต้องขังอย่างไร		

2. การได้รับการคุ้มครองผู้ต้องขังหญิงจากการถูกล่วงละเมิด (ความสอดคล้องกับ "ข้อกำหนดกรุงเทพ": ข้อที่ 7, 25)

ประเด็น	ก่อนปี พศ.2558	หลังปี พศ.2558
เมื่อเกิดการล่วงละเมิดทางเพศก่อนหรือระหว่างอยู่ในเรือนจำ		
2.1 ได้รับความช่วยเหลือหรือคำปรึกษาโดยทันที หรือไม่		
2.2 ได้รับการดูแลจากแพทย์/จิตแพทย์ หรือไม่		
2.3 มีการสืบสวนสอบสวนหรือไม่		
2.4 มีการรักษาความลับ และคุ้มครองผู้ต้องขัง/คนแจ้งเหตุเพื่อป้องกันการแก้แค้น หรือไม่		
2.5 ได้รับความช่วยเหลือตามกฎหมาย หรือไม่		

3. การได้รับการคุ้มครองสิทธิในการรักษาความลับทางการแพทย์ (ความสอดคล้องกับ "ข้อกำหนดกรุงเทพ": ข้อที่ 8)

ประเด็น	ก่อนปี พศ.2558	หลังปี พศ.2558
เมื่อมีปัญหาด้านสุขภาพที่ไม่ต้องการเปิดเผยกับผู้อื่น		
3.1 ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์หรือไม่		
3.2 เรือนจำมีการเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่		